

איזון הייצוג המגדרי בתקשורת

2020

זה
הרבה יותר
מחילים
ותמונות

הקדמה

הימנעות מדעות קדומות וסטריאוטיפים בתיאור/ייצוג נשים וגברים בשלב הקריטי בנתיב השואף לשוויון מגדרי, קשורה לכל תחומי החיים. יחס והתנהגות מגדרית מפלים יכולים להיות ברמה המודעת וברמה הבלתי מודעת. אפשר להשיג שינוי התנהגותי ולשים סוף לדעות קדומות מבוססות מגדר על ידי העלאת המודעות לגבי מקור ההפליה וחשיפת חסמים מבניים וחסמים הסמויים מן העין במאמץ למנוע אותם ולהתגבר עליהם.

מטרת ההנחיות הבאות להעלות ולהאיר נושאים הקשורים להפליה מגדרית בתחומים בהם מתייחסים לנשים ולגברים. הם מספקים דוגמאות ותרגול במסגרת הקונטקסט הספורטיבי כיצד ניתן להתגבר על אפליה – בתקשורת כתובה, דיגיטלית וטלוויזיונית – וזאת כדי להשיג שפה ניטרלית בכל הנוגע לדיווח מגדרי וייצוג שווה.

אנו, בוועד האולימפי בישראל, אימצנו את כלל המלצות פרויקט השוויון המגדרי של ה-IOC משנת 2018 ובכללם סעיף קידום ייצוג שוויוני במדיה של נשים וגברים הקורא "לכונן עקרונות והנחיות לייצוג מאוזן והוגן בכל אמצעי התקשורת ועידוד כל מנהיגי הספורט ונציגי התנועה האולימפית לאמץ לפעול ברוחם".

ספורט הוא אחת מהפלטפורמות החזקות ביותר לקידום שוויון מגדרי והעצמת נשים/נערות. כיסוי אירועי ספורט משפיע מאד על עיצוב נורמות וסטריאוטיפים של נשים/נערות וגברים/נערים.

הוועד האולימפי הבינלאומי מתייחס למשחקים האולימפיים כזרקור מדהים. אותם שבועיים של כיסוי המשחקים האולימפיים מהווים זמן נדיר כשהכיסוי של ספורט הנשים מקבל כותרות. אבל מחוץ לתקופה זו, ההזדמנות ואיכות הכיסוי נשארים מוגבלים.

מנהיגי ונציגי תקשורת במסגרת התנועה האולימפית הבינלאומית מדגישים ומכתיבים היום, יותר מתמיד, את הטון לדרך שבה נשים ונערות ספורטאיות מכלל ענפי הספורט צריכות להיות מיוצגות, מתוארות, מדוברות, לרוחב כל אפיקי ואמצעי המדיה והתקשורת.

האמור מתייחס לשגרת היום יום, למקצועיות ותרבות הסיקור הספורטיבי ולא רק באירועים גלובליים ובמשחקים האולימפיים. לכתבים מעולם הספורט האחריות לאתגר קלישאות וסטריאוטיפים ולהביע עמדתם בצורה חדה ובהירה.

כיסוי תקשורתי וזמן אוויר

ה-IOC מאמין שכל אירועי הספורט הם שווים חשיבות!

אירועי נשים וגברים הם שווים חשיבות וכך יש להתייחס אליהם.

← בשידור אירועים – כיסוי, ראיונות, פרופיל המתחרים, פרשנות וכו', יש לדאוג ככל שניתן לזמן אוויר וכיסוי זהים לנשים ולגברים.

← כשמכינים מאמר או כתבה, גם במדיות הכתובות וגם בדיגיטליות, נשים וגברים צריכים לקבל חשיפה זהה ומאוזנת, ככל שניתן, בלי נטייה לכיסוי עודף לצד אחד.

תכנים ודברי מערכת

כל תוכן צריך להיות מבוסס על עריכה שיוונית

ברור שלא ניתן לצפות לייצוג מגדרי בחדשות ואקטואליה – שכן אינכם יכולים לקחת אחריות על משהו שלא התרחש. למרות זאת, אפשרי – ונחוץ – להיות רגישים למגדר באופן שבו האירועים מדווחים.

כש"אורזים" תוכן מערכת בכל אחת מהמדיות התקשורתיות יש לתת תשומת לב רבה לטון ולאופן המתייחס לייצוג המגדר, כולל הסגנון, השפה והתמונות הנלוות.

חשוב מאד לאזן בין ייצוג ספורט נשי שמייצג כוח, חוזק ומהירות (כמו אגרוף, ג'ודו, רוגבי) לבין אלה המייצגים גמישות, זרימה, אלגנטיות (צלילה, התעמלות אמנותית ורכיבה על סוסים).

תמונות

"תמונה שווה יותר מאלף מילים" לכן הנראות השוויונית מתחייבת.

- ← צריכים להתקיים מאמצים מכוונים לוודא שאין אפליה בייצוג המגדרי של שני המינים.
- ← בפלטפורמות האינטרנט או המדיה החברתית המפיצים כתבות על פרופילים של ספורטאים מכל הענפים, יש לוודא שוויון במספר הפרופילים המפורסמים גם לנשים.
- תשומת לב מיוחדת צריכה להיות מופנית לשימוש בתמונות. הימנעו מתמונות מחפיצות או סקסיסטיות של גברים או נשים, הפמליה שלהם, המעריצים שלהם כמו גם הצופים.
- ✗ אם לספורטאים, גבר או אישה, יש בעיית לבוש או תקלה בנושא זה (קרוע, חושף איבר גוף וכו') אל תשתמשו בתמונות אלה!
- ✗ במקרה שזה מתרחש בזמן שידור חי, העבירו את הפוקוס מהר ככל שניתן, כדי לא לפגוע בהתרחשות הספורטיבית בשטח.
- ✗ בכיסוי וידאו, דאגו לחשוף את האתלט במהותו הספורטיבית ולא האסתטית.
- ✗ אל תתמקדו בצילום אזורי איברי המין.
- ✗ בכיסוי טלוויזיוני, אל תתמקדו בספורטאים בלבד, אלא יותר בקבוצה ובשאר המתחרים. כך שתשומת הלב תהיה על הספורט ולא על המראה החיצוני.
- ✗ תמונות של שיער, ציפורניים, איפור וכו' אינם שייכים לתחרות הספורטיבית.

שפה וטרמינולוגיה

שמות תואר

כשהמין לא ידוע הימנעו משימוש בשמות עצם ספציפיים (היא/הוא, שלו/שלה) והשתמשו במונחים ברבים (הם/שלהם)

רשימת שמות תואר מועדפים

כן

ספורטאי/ית, אתלט/ית (sportsperson / athlete)
 דובר/ת או משרד הדוברות (spokesperson)
 צלם/ת, מפעיל/ת מצלמה (camera operator)
 צוות צילום (camera crew)
 מנחה/ה, שדר/ת חדשות (anchor, news anchor)
 יושב/ת ראש (chair, chairperson)

לא

ספורטאי, אתלט (Sportsman)
 דובר (Spokesman)
 צלם / איש צילום (Cameraman)
 צלמים / אנשי צילום (Cameramen)
 שדר / מנחה (Anchorman)
 יושב ראש (Chairman)

שמות עצם

יש להימנע מהערות ערכיות על הופעתם של פרטים (אינדיבידואלים).
 כשמתארים את הישגיהם של הספורטאים, יש להשתמש בשמות עצם זהים לנשים ולגברים:

✓ השתמשו בביטויים – יפה, חזק, אתלטי, נחוש

✗ אל תשתמשו בביטויים – סקסי, נשי, גברי, כמו גבר וכו'

יש לתת תשומת לב מיוחדת לשימוש בשפה (מילים וביטויים) ובטרמינולוגיה (אוצר מילים, מילים נרדפות) בפרשנות, כותרות או מאמרים כתובים ודיגיטליים.

← השתמשו בשפה נטולת דעות קדומות והימנעו מסטריאוטיפים, ביטויים או מילים מגדריים המשווים נשים לגברים ו/או רומזים על עליונות אחד המינים על השני. למשל –

✗ אל תאמרו – היא שחתה כגבר/חיה כדי לנצח את המקצה

✓ אלא אמרו – היא שחתה בנחרצות כדי לנצח את המקצה

← כשהמין מייצג את הנושא, אז יש לגיטימיות להשתמש במין המתחרה

← אם מין המתחרה אינו ידוע או הקבוצה מעורבת, אז צריך להחליף את הטרמינולוגיה הספציפית המגדרית בטרמינולוגיה ניטרלית. לדוגמה –

במקום היא/הוא ← הם

במקום שלה/שלו ← שלהם

במקום צלם/צלמת ← מפעילי המצלמה/צוות צילום

להלן כמה עקרונות מגדריים –

כשמתייחסים לאנשים

← השתמשו תמיד בסדר אישה ואחר כך גבר. אין להשתמש במינוח בנות/בנים אלא אם כן מדברים על ילדים

← כאשר עושים שימוש בביטוי נשים (ladies) יהיה זה במקביל לשימוש בביטוי גברים (Gentlemen)

← כשאתם אומרים גברים (men) לא ראוי להגיד גברות (ladies) אלא יותר מתאים נשים (women)

אנשי יחסי ציבור

נשים יכולות לדבר בעד עצמן. מחקר מגלה שבעוד גברים במקרים רבים מרואיינים ישירות, יש נטייה למאמנים ולפמליה לדבר בשם הספורטאית. הפנו את השאלות ישירות לספורטאית, אלא אם כן מישהי ציינה באופן ספציפי ומפורש שהיא אינה מעוניינת להתראיין.

ראיונות ופרשנויות

בזמן ראיון, עם ספורטאים או נציגים מהפמליה שלהם, או כשמפרשנים אירוע ספורט, הימנעו משאלות או הצהרות בעלות אופי מפלה מגדרית.

← למשל – כשמראיינים ספורטאית אישה בשדה, הימנעו מלשאול אותה על בעלה / ילדיה וכו', אלא אם כן היא מתנדבת לספק את המידע הזה בעצמה. מראיינים לעיתים רחוקות שואלים ספורטאי גבר על אשתו / חברתו / ילדיו.

✗ אל תעשו – אל תייחסו את ההצלחה של ספורטאית למאמן שלה (גבר)

✓ עשו – תתייחסו למאמצי הקבוצה/הפרט

בעיות וניסיון ספציפי למגדר

אם אתלטית חזרה לאחרונה לאימונים ולתחרויות אחרי פסק זמן בשל הריון, הימנעו מלהתמקד בעניין זה אלא אם כן האתלטית עצמה מנדבת את המידע.

סיכום

לתשומת לבכם: כמה מההנחיות תלויות בהקשרים.

תיאור מגדרי הוא צעד אחד אך משמעותי ובעל עוצמה של ייצוג השוויון המגדרי. העלאת מודעות לחשיבות התיאור המגדרי הוא הצעד הראשון להתנהגות משפיעה ומשמעותית.

הנחיות אלה מיועדות בראש וראשונה להתייחס להתנהלות תקינה בהקשר הספורט (תחרויות ומשחקים, כיסוי אירועי ספורט וכו') כשהכוונה לראות את הספורטאים – גברים ונשים כאחד מיוצגים באופן שוויוני ומאוזן. אך בה בעת, הן מכוונות להעלות מודעות לענייני מגדר בכל תחומי החיים ולהשפיע לחיוב על סיקור מגדרי גם בזירות אחרות.

השימוש בלשון רבים מתייחס לנשים גברים כאחד.

publications@olympic.org

ייזום והפקה: הוועדה לשוויון מגדרי – הוועד האולימפי בישראל

תרגום: שירה ורדי – הוועדה לשוויון מגדרי

עיצוב: סדר צלם בע"מ

תמונות אילוסטרציה: Freepik\Wikipedia

© כל הזכויות שמורות לוועד האולימפי הבינ"ל (IOC)